gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN EEN COMMISSIE VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **het Schone Lucht Akkoord**
Zaaknummer: **134022-2023**
Datum: **23 mei 2024**

Inleiding
De Rijksoverheid heeft in 2020 het ‘Schone Lucht Akkoord’ (SLA) geïntroduceerd waarbij deelnemers (rijk, provincies en gemeenten) zich committeren aan de ambitie om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. In de raadsvergadering van 6 juli 2023 is de Motie Schone Lucht Akkoord (ID307) ingebracht (zie bijlage 2). Deze motie is aangehouden met vermelding van de toezegging om die op te pakken zodra daar ambtelijk capaciteit voor is. De motie roept het college op om te onderzoeken wat het akkoord de gemeente Roermond kan opleveren en wat de ondertekening vraagt van de gemeentelijke organisatie (capaciteit en financieel). In het bijgevoegde Rapport 'het Schone Lucht Akkoord’ (bijlage 3) wordt de uitkomst van dit onderzoek beschreven. Voorafgaand aan de commissievergadering (van 23 mei 2024) is op 19 maart 2024 via een beeldvormende sessie met de gemeenteraad, de raad reeds de mogelijkheid geboden kennis te maken met het onderzoek. Op basis van het interne onderzoeksrapport staat het college momenteel **positief** tegenover de ondertekening van het Schone Lucht Akkoord door de gemeente Roermond, zoals blijkt uit de besluitvorming. Wij vragen uw commissie op basis van dit commissievoorstel en bijbehorende rapport (bijlage 3) een standpunt in te nemen met betrekking tot een deelname van Roermond aan het Schone Lucht Akkoord, zodat het college een gedragen besluit kan nemen over het al dan niet ondertekenen van het akkoord.

Voorstel
Aan de commissie Ruimte wordt voorgesteld:
1. Kennis te nemen van het interne onderzoeksrapport SLA en een standpunt te bepalen met betrekking tot het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord door de gemeente Roermond.

Toelichting - Schone Lucht Akkoord (SLA)
Op 13 januari 2020 plaatste staatssecretaris van Veldhoven als eerste haar handtekening onder het akkoord, inmiddels hebben alle provincies en 101 gemeenten ondertekend. Het Schone Lucht Akkoord richt zich op het verbeteren van de luchtkwaliteit in Nederland, met als centraal doel het laten afnemen van gezondheidsschade veroorzaakt door luchtvervuiling. Het akkoord streeft naar het verminderen van de luchtvervuiling met 50% in 2030, in vergelijking met de situatie in 2016. De basis daarvoor bieden de advieswaarden van de WHO (World Health Organization) uit 2005 met betrekking tot stikstofoxiden (NOx) en fijnstof (PM10 en PM2,5). Deze zijn strenger dan de normeringen die in Nederland in vergunningen worden gehanteerd. Die zijn namelijk gebaseerd op de Europese richtlijn betreffende luchtkwaliteit uit 2008 (Richtlijn 2008/50/EG), geïmplementeerd in nationale wetgeving (voor meer informatie zie bijlage 3). De grootste uitstoters van die stikstofoxiden en fijnstof zijn verkeer, landbouw, industrie en houtstook. De reductie moet bereikt worden door het nemen van (verplichte en niet-verplichte) maatregelen tegen luchtvervuiling uit binnenlandse bronnen (bijlage 4).

Een aantal van die verplichte maatregelen zijn al doorgevoerd in reguliere bedrijfsvoering, zoals het toepassen van bepaalde criteria bij aanbestedingen en het rekening houden met gevoelige groepen bij ruimtelijke ontwikkelingen in de eigen gemeente.

Argumenten

1.1 Het college een gedragen besluit kan nemen over de ondertekening van het Schone Lucht Akkoord door gemeente Roermond.

Door uw standpuntbepaling kan het college een gedragen besluit nemen over het al dan niet ondertekenen van het SLA door de gemeente Roermond.

1.2 De ondertekening van het Schone Lucht Akkoord leidt tot meerdere voordelen voor de gemeente Roermond.

1.2.1 Gezondheidsvoordelen voor inwoners

Verbeteren van de luchtkwaliteit kan voor gezondheidsvoordelen zorgen voor inwoners van Roermond. Door het uitvoeren van luchtkwaliteit-verbeteringsmaatregelen kan sneller gezondheidswinst voor de inwoners van Roermond gerealiseerd worden.

1.2.2 Signaal van goed gedrag

Het ondertekenen geeft een positief signaal af aan de inwoners, bedrijven, regionale samenwerkingen, omliggende gemeenten, de provincie Limburg, GGD Limburg, het Long Fonds en naar het buitenland. Dit signaal kan vervolgens een positief effect hebben op de samenwerkingen. Samenwerking is cruciaal, omdat luchtverontreiniging zich niet aan grenzen houdt.

1.2.3 Anticiperen op nieuwe normen

Dit jaar wordt waarschijnlijk een nieuwe EU Richtlijn Luchtkwaliteit vastgesteld, het Europees Parlement is akkoord. De Europese Raad moet nog akkoord geven. In die Richtlijn zal uitgegaan worden van strengere wettelijke luchtkwaliteitswaarden voor NOx (stikstofoxiden) ten opzichte van de huidige SLA-advieswaarden 2005, die vervolgens ook binnen afzienbare tijd behaald moeten worden (streefjaar 2030). Indien we bij ondertekening van het SLA als gemeente nu al streven naar het bereiken van de SLA-advieswaarden dan anticipeert de gemeente nu al op de nieuwe wettelijke luchtnormen. In bijlage 3 vindt u meer informatie over advieswaarden, normeringen (grenswaarden) en maatregelen.

1.2.4 Financieel voordeel

Door deel te nemen aan het SLA kan subsidie aangevraagd worden voor maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren. Door de mogelijk nieuwe luchtnormen zullen die maatregelen, ook zonder het SLA te ondertekenen, moeten worden uitgevoerd. Echter, kan bij ondertekening van het SLA voor die maatregelen subsidie aangevraagd worden. Bij het treffen van maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren, kunnen projectkosten vergoed worden met een maximum gelegen tussen de € 100.000 - € 500.000 afhankelijk van het soort project. Te denken valt aan projecten als werken met emissiearme werktuigen in de bouw, het meenemen van gezondheidsdoelen in een verkeersplan en campagnes tegen houtstook, allemaal maatregelen ter bevordering van de luchtkwaliteit.

1.3 De ondertekening van het Schone Lucht Akkoord kan worden gedekt binnen huidige gemeentelijke capaciteiten (financieel en personeel).

Doordat de uit te voeren luchtkwaliteit-verbeteringsmaatregelen integraal worden opgepakt, door verschillende clusters en binnen bestaande programma's, wordt de druk over organisatie verspreid. De werkzaamheden die volgen uit de ondertekening van het SLA, kunnen hierdoor binnen bestaande financiële en personele capaciteiten worden opgenomen. In totaal wordt ongeveer 10 uur per week (0,4 fte per jaar) aan inzet verwacht (zie bijlage 4). De meeste capaciteit wordt binnen team duurzaamheid opgenomen (0,15 fte) en betreft coördinatie werkzaamheden. Op dit moment kan die

extra capaciteit wel worden opgevangen binnen het team. Daarnaast worden jaarlijkse aanvullende kosten verwacht van € 3.000 voor het monitoren van verkeersgegevens, hier is een budget voor beschikbaar. In bijlage 3 en 4 kunt u hier meer over lezen.

Kanttekeningen en risico's

2.2 De ondertekening van het Schone Lucht Akkoord brengt ook risico's met zich mee.

2.2.1 Afhankelijkheid van externen

De gemeente Roermond is voor het behalen van de SLA doelstellingen mede afhankelijk van externe partijen, aangezien 50% van de luchtvervuiling in Roermond veroorzaakt wordt vanuit omliggende gebieden/gemeenten en het buitenland. Inperking van dit risico lukt alleen als in samenwerkingsverbanden goede afspraken gemaakt worden. Of die afspraken ook daadwerkelijk tot stand komen en vervolgens het gewenste effect sorteren is nu niet voorspelbaar.

2.2.2 Verschillen in interpretatie

Daarnaast, kunnen inwoners of andere partijen luchtkwaliteit verschillend interpreteren. Stankoverlast zou bijvoorbeeld geïnterpreteerd kunnen worden als luchtvervuiling. Dit risico kan afgedekt worden door een duidelijke communicatie aan de voorkant door de gemeente over het SLA (wat ook onderdeel is van de verplichte SLA maatregelen (bijlage 4)).

2.2.3 De gemeente voldoet aan de huidige advieswaarden

Ondanks, dat Roermond momenteel al voldoet aan de SLA lucht-advieswaarden (WHO-2005), is het verbeteren en behouden van de huidige luchtwaarden van belang. Als een gemeente nu voldoet aan de WHO-waarden van 2005 is dat maar een deel van het doel van het Schone Lucht Akkoord. De gemeente heeft dan niet automatisch gezondheidswinst gehaald. Om de luchtkwaliteit minstens gelijk te houden of te verbeteren worden vanuit het SLA een aantal (verplichte) maatregelen voorgesteld (zie bijlage 4). Elke vorm van luchtvervuiling is namelijk schadelijk, daarom is streven naar verbetering van belang.

2.3 Een deel kan buiten huidige gemeentelijke capaciteiten vallen

Alhoewel, de extra benodigde capaciteit verdeeld wordt over meerdere clusters en daarmee beperkt is, moet het monitoren van verkeersgegevens uitbesteed worden (zie hiervoor de inschatting van € 3.000 per jaar exclusief indexering). Daarnaast speelt er in dat kader een verplichte maatregel vanuit het SLA die voor de gemeente Roermond extra aandacht vraagt, namelijk het onderwerp 'walstroom'. Dit moet in het geval van ondertekening van het SLA nader onderzocht worden op wenselijkheid en de consequenties bij realisatie. Dit geldt ook voor maatregelen rondom communicatie. Verdere toelichting kunt u lezen onder de kop 'Financiële gevolgen'.
Tenslotte is het mogelijk dat wordt besloten om extra maatregelen uit te voeren. Hiermee is in ons onderzoek geen rekening gehouden, met als gevolg mogelijk een toenemende druk op de gemeentelijke capaciteit (zowel financieel als personeel). Hierbij is te denken aan maatregelen zoals een houtstookverbod of het investeren in een luchtmeetnet. Uiteraard zal elke door te voeren luchtkwaliteit-verbeteringsmaatregel opnieuw via besluitvorming ook aan deze aspecten getoetst moeten worden.

Financiële gevolgen

Indien u een positief standpunt inneemt ten aanzien van de ondertekening, dan heeft ondertekening van het SLA door het college, enkele financiële gevolgen.

Kosten van verplichte maatregelen

Het tekenen van het Schone Lucht Akkoord zorgt via de verplichte maatregelen voor een aantal kosten. Vooralsnog vallen die binnen bestaande programma's en capaciteit. De geschatte kosten zijn gebaseerd op interne overleggen met het cluster waar de verplichte maatregel betrekking op heeft.

- *Monitoring van verkeersgegevens*

Van één verplichte maatregel weten we op voorhand dat die uitbesteed moet gaan worden aan een extern bureau. De verwachting is dat het monitoren van verkeersgegevens jaarlijks € 3.000 zal gaan kosten. Deze kunnen tot en met 2025 uit de zogenaamde CDOKE-regeling (capaciteit decentrale overheden voor klimaat-en energiebeleid) bekostigd worden, omdat maatregelen uit het SLA bijdragen aan de klimaatdoelstellingen. Na afloop van deze regeling kunnen deze beperkte kosten uit het reguliere budget gedekt worden (bijvoorbeeld het huidige KP G2306 Duurzaamheid).

- *Aanleg walstroom*

Zoals hiervoor aangegeven is er één verplichte maatregel 'het aanleggen van walstroom in de haven' die, mits die uitvoerbaar is en daartoe wordt besloten, kosten met zich mee kan brengen. In het verleden zijn die kosten geschat op eenmalig € 25.000. Echter, gebaseerd op het toenmalige onderzoek bleek walstroom niet de juiste beslissing, vanwege hoogwater en vanwege de complicatie met de aanleg van kabels door de bestaande dijk. In de begroting is hier vooralsnog dan ook geen rekening gehouden. Vanuit voortschrijdend inzicht en gemeentelijk verduurzamingsbeleid én omdat het een van de in het SLA opgenomen maatregelen is lijkt het logisch om dit aspect opnieuw te onderzoeken op mogelijkheden en consequenties. Recentelijk is in Roermond overlast ervaren door dieselmotoren van scheepvaart. Het aanleggen van walstroom zou daarbij elektrificatie van de scheepvaart in gang kunnen zetten en op die manier de overlast van scheepvaart kunnen beperken. De maatregel moet dan ook nader onderzocht worden en zal daarom op dit moment niet worden opgenomen in de totale kosten.

- *Communicatiemiddelen*

Verder kunnen de maatregelen rondom communicatie kosten met zich meebrengen voor communicatiemiddelen. Echter, moet dit nader onderzocht worden en zal daarom op dit moment niet worden meegenomen in de totale kosten.

Subsidiemogelijkheid

Onderdeel van het akkoord is een subsidieregeling (SPUK SLA) voor de deelnemende partijen. Zij kunnen de helft van de projectkosten, bij het treffen van maatregelen die de luchtkwaliteit verbeteren, vergoed krijgen met een maximum gelegen tussen de € 100.000 - € 500.000 afhankelijk van het soort project. De andere helft van de kosten moeten uit eigen middelen betaald worden. In totaal kan maximaal € 700.00 aan subsidie worden aangevraagd, wat betekent dat in dat geval maximaal € 700.000 uit cofinanciering zou moeten komen. Indien in de toekomst aanvullende projecten gewenst zijn, dan zal dit uiteraard vertaald moeten worden in de (meerjaren) begroting.

Vrijwillige (extra) maatregelen

Buiten de verplichte maatregelen zou de gemeente Roermond ook kunnen kiezen om extra maatregelen uit te voeren. Uiteraard zal dit verder verkend moeten worden en zullen de kosten hierbij afhankelijk zijn van de aard en de intensiteit van de maatregel. Ook deze maatregelen kunnen eventueel voor de helft bekostigd worden uit het SpUK SLA.

Communicatie en participatie

Door voorlegging van dit commissievoorstel aan u, wordt de raad sonderend betrokken bij het voorstel om het SLA eventueel te laten ondertekenen door de gemeente Roermond.
Ter informatie: voorafgaand aan uw vergadering is via een beeldvormende sessie op 19 maart aan u reeds de mogelijkheid geboden kennis te maken met het onderzoek naar de gevolgen van het ondertekenen van het SLA voor de gemeente Roermond.

Na eventuele ondertekening van het SLA zal duidelijk gecommuniceerd worden naar de raad, college en commissies over het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma. Uiteraard zal ook duidelijk gecommuniceerd worden richting externe partijen en inwoners over wederzijdse verwachtingen van de betreffende partijen t.o.v. het SLA.

Uitvoering en evaluatie
Uw standpunten worden door ons meegenomen in onze besluitvorming om al dan niet het Schone Lucht Akkoord te ondertekenen als gemeente Roermond. Na behandeling in uw commissievergadering volgt een collegevoorstel en raadsinformatiebrief over het al dan niet toetreden tot het SLA.
Voor de evaluatie van processen rondom het SLA zullen bij ondertekening twee jaarlijks monitorgegevens worden ingediend bij CIMLK (Centraal Instrument Monitoring Luchtkwaliteit). Daarnaast zal jaarlijks geüpdatet worden wat de stand van zaken is van de uit te voeren maatregelen om de luchtkwaliteit direct of indirect te verbeteren.

Bijlagen
Bijlage 2 Motie het Schone Lucht Akkoord
Bijlage 3 Rapport het Schone Lucht Akkoord
Bijlage 4 Verplichte maatregelen vanuit het SLA